

SALM | SA Haapsalu ja Läänemaa
Muuseumid

SA Haapsalu ja Läänemaa Muuseumid arengukava 2018 – 2022

Haapsalu 2018

Sissejuhatus

2013. aastal tööd alustanud SA Haapsalu ja Läänemaa Muuseumid on Läänemaa Muuseumi õigusjärglane¹. Sihtasutuse moodustasid Eesti Vabariik ja Haapsalu linn.

Sihtasutuse peamine eesmärk on tutvustada Lääne maakonna ja Haapsalu linna kultuuri- ja looduspärandit ning Eesti side ja raudtee ajalugu.

Sihtasutus korraldab näituse- ja arendustegevusi Haapsalu raekoja hoones, Haapsalu piiskopilinnuses, Haapsalu raudteejaama ajaloolises hoonekompleksis ja välialal, Iloni Imedemaa galeriis ja teemakeskuses, Ants Laikmaa majamuuseumis ning vastutab ruumide kasutamise eest Haapsalu Pitsikeskuses. Lisaks kohaliku kultuuripärandi hoidmisele teeb muuseumide koosluse ainulaadseks see, et raudtee ja side valdkonnas ollakse kogu Eestit hõlmav teemamuuseum.

Sihtasutus koostas esimese põhjaliku ning muuseumide ühiselt käsitleva arengukava aastal 2014. Sealt alates on arengukava vajadusel täpsustatud ja ajakohastatud, viimati 2018. aasta alguses. Dokumenti on koostatud silmas pidades võimalust vastavalt vajadusele arengukava perioodi iga aasta möödumisel ühe aasta võrra pikendada. See maandab riski, et ajaliselt kaugemale jäävad tegevused on sõnastatud, kas liiga üldsõnaliselt või on vahepeal toimunud muudatuste tõttu oma konteksti minetanud. Järgmine strateegia täiendamine on kavandatud käesolevasse aastasse, mil sõnastatakse Rannarootsi Muuseumi liitumisega seotud eesmärgid ja tegevused.

Arengukava kinnitatakse SA Haapsalu ja Läänemaa Muuseumid nõukogu otsusega. Vähemalt üks kord aastas annab juhatuse liige nõukogule ülevaate arengukavas kirjeldatud eesmärkide täitmise ning vajalike muudatuste või täpsustuste kohta. Sihtasutuse arengukava on ühtlasi üheks olulisemaks lähtealuseks sihtasutuse finants- ja tööplaani koostamisel².

---

¹ 23. mai 2013. aasta Vabariigi Valitsuse korraldusega nr 240 anti kultuuriministrile volitus asutada Sihtasutus Haapsalu ja Läänemaa Muuseumid. Sihtasutuse asutamisoskus kinnitati 18. juunil 2013.

² Arengukava on vastavusse viidud EAS-i Piirkondade konkurentsivõime tugevdamise toetuskeemi (PKT) otsusega piiskopilinnuse kohta (EAS otsus 23.10.2016).

- näeb muuseumides igapäevast partnerit oma ideede elluviimiseks;
- tajub muuseumide koostöötahet avalike sündmuste, kultuuriürituste, haridus- ja teadustegevuste ning kõige muu muuseumide haardeulatusse jääva korraldamiseks;
- tunneb uhkust muuseumide tegevuse üle ning oskab seda tööd väärtustada;
- märkab sihtasutuse panust kohaliku majanduselu elavdamises ja uute töökohtade loomisel.

Koostööpartnerid

- näevad Haapsalu ja Läänemaa muuseumides nii üle-eestilise kui ka rahvusvahelise tähtsusega koostööpartnerit;
- peavad siinseid muuseume üheks rahvusvahelistumise ja turismi peamiseks tugipunktideks Läänemaal ning kogu Lääne-Eestis;
- hindavad siinseid muuseume kõrgelt ja peavad neid oma valdkonnas juhtivateks mäluasutusteks;
- arendavad muuseumidega haridus- ja teadusalast koostööd, näevad muuseumides kompetentsuskeskust oma ideede teostamiseks ning majanduselu toetajat;
- on lisaks asutustele ka vabatahtlikud ja teised muuseumi sõbrad, kelle huvi vahetuks tulemuseks on küllastajate jätkuv huvi ja järelkasv.

Hetkeolukorra analüüs

SEESMISED TUGEVUSED	SEESMISED NÕRKUSED
<p><i>Kompetentsed ja pühendunud inimesed, esindatud on kõik põlvkonnad.</i></p> <p><i>Esimesed edukad sammud tegevuste ühtlustamisel ja ühisturundamisel on tehtud.</i></p> <p><i>Tegevusi vaadeldakse üha rohkem mitte maja-, vaid probleemipõhiselt.</i></p> <p><i>Heal tasemel muuseumi toimetised ja publikatsioonid.</i></p> <p><i>Valdkondlik mitmekesisus, palju võimalusi küllastaja kõnetamiseks ja kaasamiseks.</i></p> <p><i>Ulatuslik koostöökogemus teiste mäluasutustega.</i></p> <p><i>Mitmekülgsus ja valdkondade vahelisus (seminarid, kontserdid, teemapäevad jpm.)</i></p> <p><i>Koostöönäitused teiste muuseumidega.</i></p> <p><i>Kõikide muuseumide (va. jaam) ekspositsioonid on uuendatud.</i></p> <p><i>Ühendasutuse „sünergiline plahvatus“.</i></p> <p><i>Toimivad linnaruumi ülesed atraktsioonid huvirong „Peetrike“ ja aurupaat „Kallis</i></p>	<p><i>Ühtne kooslus peab ennast alles tõestama, „meie“-tunnet alati pole.</i></p> <p><i>Probleemid uue töökorraldusega harjumisel, käib tasakaalu otsimine.</i></p> <p><i>Prioriteetide valikus on raske vältida tõrjutuse tunnet.</i></p> <p><i>Raudtee- ja Sidemuuseum on välja arendamata, puudub hoidla.</i></p> <p><i>Muuseumitöötajate motivatsioonitegurid on piiratud.</i></p> <p><i>Puuduvad vahendid üksustesse võrdselt panustada – nõrkused tulevad tegevuste kõrval selgelt välja.</i></p> <p><i>Näituste uuendamine ainult omavahendite arvel on väga ressursimahukas.</i></p>

<i>Mari</i> “.	
VÄLISED VÕIMALUSED	VÄLISED OHUD
<p><i>Kohalik arenev elukeskkond ja üritusterohke suvehooaeg Haapsalus.</i></p> <p><i>Turvaline elu- ja külastuskeskkond.</i></p> <p><i>Maakonna rikas kultuuri- ja looduspärand.</i></p> <p><i>Haapsalu ja riigi soov asutust arendada.</i></p> <p><i>Välisküllastajate kasvav huvi ja ostujõud.</i></p> <p><i>Innovatiivsust toetav hariduselu.</i></p> <p><i>Võimalused EL tõukefondide i PKT meetme toetuste taotlemiseks .</i></p> <p><i>Arendustöö Eesti üldise turismikuvandiga, koostöö EAS-ga.</i></p> <p><i>Sponsorluse üha suurem väärtustamine.</i></p> <p><i>Raudteevõrgustiku taastamisega seotud arendused.</i></p> <p><i>Haapsalu ja Lääne-Eesti positiivne kuvand.</i></p>	<p><i>Transpordivõrguga seotud probleemid.</i></p> <p><i>Välis-ja majanduspoliitika mõjud turismile.</i></p> <p><i>Ebasoodsad arengud tööturul.</i></p> <p><i>Elanikkonna kahanemisega nn ääremaastumis tunde tekkimine.</i></p> <p><i>Pääs mereni ja merele, kuid mitte meritsi – sadamate vähene koostöö.</i></p> <p><i>Vähene teadlikkus muuseumide kui väikeettevõtluse elavdaja rollist.</i></p> <p><i>Riigi- ja KOV toetuse vähenemine.</i></p> <p><i>Kohalike muuseumide vähene koostöö ettevõtlusega.</i></p>

Koostööpartnerite hinnang muuseumile

Kevadel 2014 küsitles SA oma koostööpartnereid ning sai valdavalt positiivse tagasiside osaliseks. Küsitlusele vastanutest **hindas ligi 70% maksimumhindega** muuseumi koostöövalmidust, töötajate professionaalsust, tähtaegadest kinnipidamist ning üldist teemade valdamist. Seejuures **hinnati kõiki küsimusi 6-palli skaalal hindega 4 või kõrgem.**

Vastanutest **60% hindas muuseumi oluliseks koostööpartneriks**, 28% nägi ette võimalusi koostöö tihendamiseks ning 12% soovis lähitulevikus mõne ühise algatusega alustada. Enim **koostööpotentsiaali nähakse sündmuste ja näituste korraldamises** (vastavalt 41 ja 64% vastanutest).

Järgmine samalaadne küsitlus on kavas läbi viia 2019. aasta teisel poolaastal seoses linnuse muuseumi avamisega.

Eesmärgid ja olulised tegevused

Sihtasutus on lähiaastateks seadnud järgmised prioriteedid:

1. Tagada sihtasutuse töötajatele kaasaegne ja professionaalselt hariv töökeskkond ning nende panust väärtustavad töötingimused.
2. Aastal 2019 avatakse Haapsalu Piiskopilinnuses keskaja tegevusmuuseum-teemakeskus.

3. Aastal 2020 avatakse Jaamahoone reisijate tiivas Raudtee- ja Sidemuuseumi uus püsiekspositsioon.
4. Aastal 2020 avatakse Ilon Wiklandi loometeed tutvustav avatud raamatukogu koos asutuse teadusraamatukoguga.
5. Aastal 2021 avatakse Ants Laikmaa majamuuseumis uuendatud ekspositsioon ja väliala.
6. Aastaks 2020 on Raudtee- ja Sidemuuseumi dokumendikogule tagatud hoiutingimused selleks renoveeritud dokumendihoidlas (Raudtee 10).³
7. Aastatel 2019-2022 on asutuse kõikide muuseumide visuaalne identiteet ja stiiliraamatud väljatöötatud.

Järgnevas ülevaates on toodud sihtasutuse lähiaastate olulisemate tegevuste kava ning nende elluviimist iseloomustavad mõõdikud. Tegevused on liigendatud viieks osaks:

1. Ekspositsioonid
2. Kogud
3. Haridus- ja teadustegevused
4. Kommunikatsioonitegevused
5. Organisatsiooni arendamine

1. EKSPOSITSIOONID

Mõõdik	Algtase 2016 ⁴	Sihttase 2021
Külastuste arv kokku (kõik muuseumid, tuh in)	72 000	120 000
Omatulu osa eelarve tuludest (%)	40 %	63 %

A. HAAPSALU PIISKOPILINNUS

	EKSPOSITSIOON / ARENDUSTEGEVUSED	INVESTEERINGUD
2018	Pealinnuse püsiekspositsiooni hanke teostamine (kujundus) ja ekspositsiooni osaline ülesehitamine; külastajaprogrammide väljatöötamine.	Pealinnuse konserveerimis- ja rekonstrueerimistööd. Ringmüüri avariiliste kohtade konserveerimine.
2019	Püsiekspositsiooni ja külastajaprogrammide valmimine, püsiekspositsiooni avamine (juuli).	Pealinnuse konserveerimis- ja rekonstrueerimistöde lõpetamine. Ringmüüri avariiliste kohtade konserveerimine.
2020	Ekspositsiooni ja atraktsioonide sissetöötamine, jooksev edasiarendus. Keskaja festivali ettevalmistamine ja korraldamine.	Toomkiriku avatäidete restaureerimisprojekti koostamine. Ringmüüri konserveerimiskontseptsiooni väljatöötamine.

³ Hoidla renoveerimise eelduseks on eelnev KuM-i ekspertkomisjoni arvamus (antakse 2018 a. jooksul).

⁴ Algtase 2016 esindab viimast SA muuseumide täishooaega; 2017 augustis suleti linnusemuuseum.

2021-2022	Aastaringsete tegevusprogrammide koostamine ja korraldamine.	Toomkiriku käärkambrite ja kabeli katuste restaureerimisprojekti koostamine ja tööde läbiviimine. Toomkiriku avatäidete restaureerimine. Ringmüüri konserveerimistöde korraldamine.
------------------	--	---

B. EESTI RAUDTEE- ja SIDEMUUSEUM⁵

	EKSPOSITSIOON/ARENDUSTGEVUSED	INVESTEERINGUD
2018	<p>Reisivaguni restaureerimise ettevalmistamine ja ekspositsiooni koostamine.</p> <p>Raudtee 10 dokumendihoidla remondiprojekti koostamine ja remondi läbiviimine.</p> <p>Jaamahoone reisijate tiiva remondi-projekti koostamine.</p>	Reisivaguni restaureerimine ja eksponeerimine (INTERREG EST-LAT programm) I etapp. ⁶
2019	<p>Imperaatori paviljonist üle toodava ekspositsiooni baasil uue raudtee- ja side püsiekspositsiooni koostamine</p> <p>Jaamahoone reisijate tiivas.</p> <p>End. kaubaaida raudtee- ja sidetehnika museaalide ajutise hoidla remondiprojekti koostamine.</p> <p>Raudtee- ja sideajaloo püsiekspositsiooni avamine ja edasiarendamine.</p>	<p>Reisivaguni restaureerimine ja eksponeerimine II etapp.</p> <p>Jaamahoone reisijate tiivas püsiekspositsiooni ruumide remontimine.</p> <p>Jaamahoone katuse ja tornide remont. Puitfassaadi osaline vahetus (reisijate tiib).</p>
2020-2022		<p>Ajaloolise veeremi restaureerimine I etapp.</p> <p>End. kaubaaida ajutiseks hoidlaks rekonstrueerimine.</p> <p>Vedurihalli ideeprojekti koostamise algatamine.</p> <p>Perrooni kandepostide osaline vahetus.</p> <p>End. pagasihoone remont.</p>

⁵ Kavandatud tegevused on seotud KuM toetuse eraldamise otsustest.

⁶ Tööde lõpetamise tähtaeg 30.08.2018.

C. ILONI IMEDEMAA

	EKSPOSITSIOON/ARENDUSTEGEVUSED	INVESTEERINGUD
2018	Ilon Wiklandi tutvustava raamatu illustratsioonide väljapaneku ja avatud teadusraamatukogu projekti koostamine.	Ilon Wiklandi loometeed tutvustava avatud raamatukogu ja teadusraamatukogu remondiprojekti koostamine, mööbli tellimine, uue külustusala väljakujundamine Imedemaa II korrusel.
2019	Ilon Wiklandi loometeed tutvustava väljapaneku ja avatud teadusraamatukogu avamine. Õueala uuenduste ideeprojekti koostamine.	Ilon Wiklandi loometeed tutvustava väljapaneku ja avatud teadusraamatukogu remont. Tädi Bergi maja uuendamine laste mängumajaks.
2020-2022	Imedemaa uuendatud näitusekontseptsiooni väljaehitamine.	ettevalmistamine ja

D. ANTS LAIKMAA MAJAMUUSEUM

	EKSPOSITSIOON/ARENDUSTEGEVUSED	INVESTEERINGUD
2018	Ekspositsiooni kontseptsiooni analüüsimine, uuendatud kavandi koostamine.	Piksekaitstesüsteemi uuendamine peamajal.
2019	Peamaja I korruse ekspositsiooni täiendamine.	Peamaja I korruse ekspositsioonisaali põranda soojustamine ja laudpõranda taastamine.
2020-2022	Väliala uue kontseptsiooni väljatöötamine.	Loodusraja ehitamine pargialal.

E. HAAPSALU RAEKODA

	EKSPOSITSIOON/ARENDUSTEGEVUSED	INVESTEERINGUD
2018	EV 100 juubelinäituse „1982“ koostamine ja külustusprogrammide ettevalmistamine. Näituse „Unustatud rahvad - mitmekeelne Haapsalu“ kontseptsiooni väljatöötamine (Raekoda, Jaam, Rannarootsi Muuseum).	Raekoja lõunatiivas värskendusremont ja näituseruumide kujundamine.
2019	Näituse „Unustatud rahvad - mitmekeelne Haapsalu“ avamine ja külustusprogrammide koostamine. Näituse „Muinasaja lõpu Läänemaa“ kontseptsiooni väljatöötamine koostöös EAM-ga.	

2020	Näituse „Muinasaja lõpu Läänemaa“ avamine ja külastusprogrammide koostamine.	Raekoja fassaadi akende remontimine.
2021-2022	Näituse „Muinasaja lõpu Läänemaa“ täiendamine.	Raekoja hoone krohviparandused ja värvimine. Fassaadi remonditööde läbiviimine.

F. TEGEVUSED LINNARUUMIS

	EKSPOSITSIOON/ARENDUSTEGEVUSED	INVESTEERINGUD
2018-2021	Aurupaadi ja huvirongi tegevuste turundamine ja elluviimine (sh merehooaja avaüritus jmt).	Hooajaeelsed hooldusremondid.
2020		Uue huvirongi liisimine.

G. HAAPSAHU PITSIKESKUS

	EKSPOSITSIOON/ARENDUSTEGEVUSED	INVESTEERINGUD
2018-2021	Haapsalu Pitsikeskuse ruumide haldamine (sh vajadusel hooldusremont) ja koostöö sisutegevuste elluvijatega.	

2. KOGUD

Möödik	Algtase 2018	Sihttase 2022
Museaalide digiteerimine (100% = 92 184, seisuga 01/2017)	44%	79%
Kogude sisestamine MUIS-i (100% = 92 184)	87,7% (90%)	100%
I etapi kirjeldamine MUIS-s	25%	60%

Prioriteetne tegevus	Tähtaeg
Inventuuride läbiviimine:	
- endise Läänemaa Muuseumi kogud	2018
- Sidemuuseumi kogud	2018
Raudteemuuseumi kogude sisestamine	2018-2022
Kogude sisestamine MUIS-i 100 %	2022
Digiteerida ja siduda MUISiga 85 % museaalidest	2022
Hoiutingimuste parandamine vastavalt investeeringute kavas toodud tegevustele (sh nt hoidlate sisustamine riulitega).	Pidev

3. HARIDUS- JA TEADUSTEGEVUSED

Mõõdik	Algtase 2018	Sihttase 2021
Õpetajate soovitusindeks.	-	>8,5
Kõik Lääne-Eesti koolid on külastanud vähemalt korra 2021. aastaks sihtasutuse muuseumi.	70%	100%
LMT toimetiste kättesaadavus e-raamatuna (seisuga 2016 avaldatud 19 kd.)	100 %	100 % (2018)
LMT toimetised eelretsenseeritavaks teadusajakirjaks (klassifikatsioon 1.2).	Toimetuskolleegiumi moodustamine	klassifikatsioon 1.2. (2019)

HARIDUSPROGRAMMID

Prioriteetne tegevus	Tähtaeg
Õpetajatelt soovitusindeksi kogumise ellurakendamine.	2018
Üsikkülastajatele mõeldud haridusprogrammide väljatöötamine sihtasutuse kõikides muuseumides (töölehed jms).	2018 (edaspidi pidev)
Iga näituse juurde kuuluvate haridusprogrammide tutvustamine SA kommunikatsioonikanalite kaudu ning ristturundus SA sees.	Pidev
Õpetajate ootuste kaardistamine, regulaarsete ühisarutelude korraldamine ja õpetajate tegevustesse kaasamine.	Pidev
Õpilaste ning üliõpilaste juhendamine uurimustöödeks vajaliku materjali leidmisel.	Pidev
Haapsalu ja piirkonna giididele teadmiste ning (näituse)info jagamine, nende kaasamine ekspositsioonide tutvustamisel ning vastastikuse tagasiside kogumine.	Pidev

UURIMIS- JA TEADUSKOOSTÖÖ

Prioriteetne tegevus	Tähtaeg
Osalemine rahvusvahelises projektis Historic Towns Atlases (HTAs), koordinaator Münsteri Ülikooli Võrdleva Linnaajaloo Instituut (Saksamaa).	Al. 2017
Maakondliku õpilaste ajalooringi ja ajalookonverentsi korraldamine.	Al. 2017 (edaspidi pidev)
LMT 1.2 klassifikatsiooni saavutamine ja nende e-väljaandena kättesaadavaks tegemine.	2019
Koostöö EAM ühisnäituse (Muinasaja lõpu Läänemaa) koostamine	2020
Iga-aastase kõrge teadusliku potentsiaaliga Läänemaa ajalookonverentsi korraldamine.	Pidev

4. KOMMUNIKATSIOONITEGEVUSED

Möödik	Sihttase 2018	Sihttase 2021
Meediakajastuste arv aastas kohalikus ja riiklikus ajakirjanduses.	100	250-75
Muuseumidega koostööd tegevate majutusasutuste, reisibüroode, kultuuri- ja loodusturismi ettevõtete arv.	31	+100 %
Kodulehe salm.ee külastatavus (sessioonide arv)	51 000	150 000

Prioriteetne tegevus	Tähtaeg
Kõikide muuseumide visuaalse identiteedi ja stiiliraamatute väljatöötamine.	2019-2022
Muuseumide kommunikatsioonikanalite ajakohastamine ja edasiarendamine (sh veebileht, sotsiaalmeedia jm) vastavalt SA ühe-aastasele meediaplaanile.	Pidev
Iga näituse, sündmuse (etendused, konverentsid jm.) juurde kuuluva meediaplaani koostamine (sh sisu kirjeldavad sõnumid, ootused sihtrühmadele ja kanalitele).	Pidev
Muuseumidele omaste meenete nomenklatuuri laiendamine ja väljaarendamine.	Pidev
Turundusalane koostöö teiste muuseumide ja mäluasutustega).	Pidev
Rahvusvahelistes muuseumi- ja teadusalasest koostöövõrgustikes osalemine.	Pidev

5. ORGANISATSIOONI ARENDAMINE

Möödik	Algtase 2018	Sihttase 2021
Muuseumitöötajate rahulolu (küsitluse tulemuste põhjal, 0-6)	-	>4,5
Vajaliku kvalifikatsiooniga töötajate osakaal personalist	80 %	100 %

Prioriteetne tegevus	Tähtaeg
Töötajate rahuloluküsitluse väljatöötamine ja läbiviimine.	2018
Pealinnuse töökohtade loomine ja täitmine.	2019
Pealinnuse teaduri töökoha loomine ja täitmine.	2020
Pakkuda töötajatele arendavat ja meeldivat töökeskkonda ning konkurentsivõimelist töötasu.	Pidev
Tagada sihtasutuse sisesuhtluses info hea ja ladus liikumine ning järjepidevus.	Pidev
Pakkuda Lääne-Eesti regioonile arheoloogia- ja ehitismälestiste kaitset korraldavat/nõustavat kompetentsi.	Pidev
Tagada töötajatele võimalused koolitusteks ja enesetäiendamiseks.	Pidev